

Аннотация. Люлькова Ю. Аналитическая компетентность будущих магистров образования. В статье рассмотрена одна из ключевых компетенций – аналитическую компетентность. Раскрыто ее значение в подготовке магистров образования.

Ключевые слова: магистр образования, аналитическая компетентность, аналитические умения.

Abstract. Lyulkova Y. Analytical competence of future masters of education. In the article one of the key competences is considered – analytical competence. Its importance in the preparation of masters of education is revealed.

Key words: master of education, analytical competence, analytical skills.

Татьяна Манцерова, Дарья Лапченко

Белорусский национальный технический университет, г. Минск, Республика Беларусь
mantf@mail.ru

УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ВУЗОВ НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

Современный этап развития общества предъявляет особые требования ко всей системе образования в стране. Система высшего образования в Республике Беларусь в новых условиях должна в значительной степени быть нацелена на подготовку высококвалифицированных, конкурентоспособных, разносторонне развитых и востребованных специалистов. Это позволит вузам обеспечить устойчивое положение на рынке образовательных [1].

Теоретической методологической основой современного высшего образования является компетентностный подход, в рамках которого особое значение приобретает активная познавательная деятельность студентов, высокая степень самостоятельности в применении и пополнении знаний. Компетентностный подход акцентирует внимание на результате образования, причем в качестве последнего рассматривается не сумма усвоенной информации, а способность (готовность) специалиста действовать в профессиональной ситуации. Компетентность – это способность применять знания, умения и личностные качества для успешной деятельности в определенной области. Компетентностный подход заключается в развитии у студентов набора ключевых компетенций, которые определяют его успешную адаптацию в профессиональной среде и обществе, таких как инициатива, сотрудничество, способность к работе в группе, коммуникативные способности, умение учиться, оценивать, логически мыслить, отбирать и использовать информацию.

Тенденции в экономике, вызванные как макроэкономическими, так и внутренними, микроэкономическими факторами, оказывают влияние и на систему высшего и среднеспециального образования в стране. Наблюдаемый спад промышленного производства с одной стороны, и, как следствие, рост предприятий сферы услуг, вызывают повышенный интерес будущих студентов и их родителей к специальностям, находящимся на стыке экономики и техники, а именно инженерно-экономическим специальностям. Подготовка инженеров-экономистов для ключевых отраслей национальной экономики (энергетика, строительство, автомобильный транспорт, машиностроение и др.) уже более полувека осуществляется в Белорусском национальном техническом университете (БНТУ) – ведущем техническом ВУЗе Республики Беларусь, не имеющим аналогов среди других ВУЗов страны. БНТУ сегодня – это не только 16 факультетов, более 70 филиалов кафедр на предприятиях реального сектора экономики, но и Международный институт дистанционного образования.

Обеспечение качества профессиональной подготовки специалистов в системе высшего образования достигается контролем качества ресурсов, качества учебного процесса и качества конечного результата. Обобщение и анализ работы приемной комиссии БНТУ за ряд лет показывает, что исходным пунктом в оптимизации системы подготовки кадров высокой квалификации является постоянная работа с абитуриентами. Ключевыми задачами в этом направлении являются непрерывное совершенствование профориентации, развитие и сочетание различных форм подготовки абитуриентов. В целях оказания психолого-информационной поддержки молодежи на основных этапах профессионального самоопределения и привлечения абитуриентов к поступлению на специальности БНТУ создан отдел профориентационной работы, который входит в состав Института интегрированных форм обучения и мониторинга образования БНТУ, который в своей работе применяет как активные, так и пассивные методы. Практика проведения профориентационной работы на кафедре «Экономика и организация энергетики» БНТУ показала, что весьма актуальным является сочетание как активных, так и пассивных методов профориентации. Так, за последние четыре года кафедра ежегодно видоизменяет информационный листок по специальности с целью актуализации информации, как о будущей специальности, так и о предметах учебного плана специальности. Информацию о специальности будущие инженеры-экономисты получают в основном из интернета. Кафедра активно пропагандирует достижения своих студентов и выпускников, размещая информацию об участии в конференциях, победах студентов на

конкурсах, проводимых экскурсиях на энергетические объекты, встречах со специалистами ведущих предприятий энергетики, выпускниками прошлых лет на сайте факультета. Студенты специальности активно участвовали в создании логотипа кафедры и теперь он присутствует на всех демонстрируемых материалах, с которыми студенты выступают на различных научных и творческих конкурсах и конференциях [2].

Оптимальное сочетание дисциплин экономического и технического профиля позволяют достичь в подготовке инженеров-экономистов БНТУ достаточно высокого уровня. Следует отметить, что этому способствует профилизация обучения будущих инженеров-экономистов в течение всего периода обучения, так как выпускающие кафедры, осуществляющие обучение, входят в структуру технических факультетов. Профильная техническая подготовка инженеров-экономистов проводится в лабораториях и специальных классах ведущих технических кафедр, некоторые из них уникальны, например, лаборатория техники высоких напряжений энергетического факультета. Практика подготовки специалистов такого профиля показала высокую востребованность проблемных лекций с использованием элементов визуализаций, лекций с рассмотрением конкретных ситуаций, деловых и имитационных игр. Особый интерес у студентов вызывают лекции, читаемые приглашенными ведущими отраслевыми специалистами-практиками [3]. Такой позитивный опыт есть на энергетическом и строительном факультетах. Практическому закреплению теоретического материала способствуют занятия и экскурсии, проводимые на профильных предприятиях. Например, в ходе изучения основных дисциплин специализации будущие инженеры-экономисты-энергетики имеют постоянную возможность посещения таких знаковых объектов, как ветропарк в д.Грабники (Гродненская обл.), Гродненская ТЭЦ-2, Минские ТЭЦ-2, 3 и 4 и др., где знакомятся с передовыми технологиями. Следует заметить, что анализ рынка труда и распределения выпускников потребовал внесения изменений в учебный план специальностей. Например, анализ распределения по специальности «Экономика и организация производства (энергетика)» показал, что в последние годы выпускники специальности распределялись на должности инженеров-сметчиков или на должности инженеров производственных отделов энергетических и промышленных предприятий, а также строительно-монтажных организаций. Поэтому в учебных планах появились такие дисциплины, как сметное дело, электротехнические материалы, логистика, экономика труда. Приобретение профессиональных навыков невозможно без четко выстроенной системы практики, которая, от степени подготовленности студента, варьирует от учебной, технологической, производственной и завершается преддипломной и проводится, в большинстве случаев, на ведущих предприятиях отрасли. Это способствует профессиональной адаптации студентов к будущей специальности.

Системой менеджмента качества предусмотрено ежегодное проведение анкетирования работодателей с целью установления степени удовлетворенности качеством выпускаемых ВУЗом специалистов. Анализ анкет показал, что подготовленные ВУЗом выпускники готовы к самостоятельной работе и обладают необходимым объемом теоретической подготовки и имеют практические навыки работы по специальности.

Список используемых источников

1. Алиев Ш.М. О совершенствовании современной парадигмы образования //СГЗ.– 2011.–№3. –С. 150-156.
2. Гришнова Е.Е. Модернизация учебного процесса: проблемы и тенденции // Высшее образование в России. – 2011. – № 8-9. – С. 41-46.
3. Манцерова, Т.Ф., Лапченко, Д.А. Состояние и перспективы развития инженерно-экономического образования в Республике Беларусь//Материалы международной научно-методической конференции «Образование на основе менеджмента знаний и инноваций. 2017. – Минск, БНТУ. – С.111-115.

Анотація. Манцерова Т.Ф., Лапченко Д.А. Керівництво якістю професійної підготовки студентів інженерно-економічних спеціальностей вишів на основі компетентісного підходу. У статті розглянуті основні підходи до управління якістю професійної підготовки студентів інженерно-економічних спеціальностей ВНЗ. Звернута увага на те, що забезпечення якості професійної підготовки фахівців досягається шляхом проведення постійного контролю якості ресурсів, якості навчального процесу і якості кінцевого результату.

Ключові слова: інженерно-економічні спеціальності, якість ресурсів, якість навчального процесу, якість кінцевого результату.

Аннотация. Манцерова Т.Ф., Лапченко Д.А. Управление качеством профессиональной подготовки студентов инженерно-экономических специальностей вузов на основе компетентностного подхода. В статье рассмотрены основные подходы к управлению качеством профессиональной подготовки студентов инженерно-экономических специальностей ВУЗов. Обращено внимание, что обеспечение качества профессиональной подготовки специалистов достигается путем проведения постоянного контроля качества ресурсов, качества учебного процесса и качества конечного результата.

Ключевые слова: инженерно-экономические специальности, качество ресурсов, качество учебного процесса, качество конечного результата.

Abstract. Matserova T.F, Lapchenko D.A. Quality management of vocational training of students of engineering and economic specialties of higher school on the basis of the competence approach. *The article considers the main approaches to the management of the quality of vocational training of students of engineering and economic specialties of higher educational institutions. Attention is paid to ensuring quality of professional training of specialists is achieved through constant monitoring of the quality of resources, the quality of the educational process and the quality of the final result.*

Keywords: *engineering and economic specialties, the quality of resources, the quality of the educational process, the quality of the final result.*

Лілія Мартинець

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

l.martynec@donnu.edu.ua

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ З ПОЗИЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Проблему компетентісного підходу в освіті вивчали В. Байденко, Б. Ельконін, Г. Єльнікова, І. Єрмаков, Е. Зеєр, І. Зимня, І. Зязюн, В. Краєвський, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Новиков, О. Овчарук, Дж. Равен, В. Серіков, Ю. Татур, Г. Фрейман, М. Холстед, А. Хуторський, В. Шадриков та ін.

Основна ідея компетентісного підходу зводиться до того, що результатом освіти є не окремі знання, уміння та навички, а компетенції. За такого підходу сутність підготовки педагогічних кадрів полягає не у збагаченні особистості певною кількістю інформації, а в розвитку уміння оперувати нею, проектувати та моделювати свою діяльність, здатності творчо застосовувати набуті знання і досвід у практичній діяльності.

Компетентісний підхід кардинально відрізняється від традиційного – «знанцевого» – за функціями того, хто навчає, і того, хто навчається, у цьому процесі, за метою навчальної діяльності та результатами навчання; у той же час він має багато спільних рис із особистісно орієнтованим та діяльнісним підходами [6]. Компетентісний підхід акцентує увагу на результатах освіти; при цьому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях.

Загалом поняття «компетентність» (Дж. Равен та ін.) трактується як специфічна здатність людини, необхідна для ефективного виконання конкретної діяльності в певній предметній галузі. Це передбачає наявність у людини загальних і вузькоспеціальних знань, певних навичок, способів мислення, розуміння відповідальності за свої дії тощо.

Сутнісною особливістю компетентісного підходу є визначення результативно-цільової спрямованості освіти, що, на думку О. Гулай [1], є його безперечною перевагою порівняно з іншими традиційними та інноваційними підходами. Компетенція – це ціль освітньої діяльності, а компетентність – міра, ступінь, повнота її досягнення конкретним суб'єктом освітньої діяльності. Кінцевим результатом навчання є сформованість компетентностей людини, перенесення акцентів з рівня знань суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем.

Тому професійний розвиток учителів на основі компетентісного підходу передбачає оцінку готовності фахівців до професійної діяльності на основі наявності в них певних компетентностей [2]. Це означає, що в організації навчання та розвитку педагогічних працівників із наявних технологій, форм і методів навчання, які впроваджуються в системі освіти, потрібно обирати ті, що найбільше сприяють формуванню у фахівців професійної компетентності – налаштувань, цінностей, знань, умінь і навичок, якостей, – необхідних для якісного здійснення професійної діяльності.

Відповідно до компетентісного підходу управління освітнім середовищем професійного розвитку педагогів має бути зорієнтовано на професійну підготовку компетентного фахівця, у якій важливим аспектом є формування професійної компетентності. У цьому контексті значно зростає значення самоосвіти вчителів, виконання ними індивідуальних дослідних завдань, ефективним є використання інноваційних освітніх технологій, зокрема, методу проектів, тренінгів, рольових та ділових ігор, а також розв'язування методичних задач і ситуацій, створення портфоліо вчителя.

Особливий інтерес для нашого дослідження становить визначення В. Пелагейченко, яка під професійною компетентністю розуміє пошукову діяльність учителя, за якої на основі бази знань, умінь, навичок та усвідомленого розуміння своєї ролі в суспільстві, безперервного розвитку й саморозвитку особистості він забезпечує оптимальний варіант організації навчально-виховного процесу з метою формування творчої особистості [4].

Погоджуючись з С. Мірошник, можна умовно визначити «компетентність професійного розвитку вчителя» як інтегральну якість особистості, що має такі її складові: методологічна, предметна, психолого-педагогічна й методична й дозволяє фахівцеві найбільш ефективно та якісно здійснювати професійну діяльність, а також сприяє його професійному розвитку, саморозвитку і самовдосконаленню [3].

Усе це комплексно реалізується в освітньому середовищі загальноосвітнього навчального закладу.